

מבוא

1. הסקירה בפרסום זה

פרסום זה מקבץ יחד אינדיקטורים מרכזיים שאפיינו את החברה הישראלית מתחילת שנות התשעים, ועד שנת 2003.

הפרסום סוקר את המצב החברתי של ישראל, תוך התייחסות לשינויים שחלו בתקופה הנסקרת בהשוואה למגמות שנצפו בשנים שקדמו לה.

בפרסום נכללו תחומי החיים הבאים: אוכלוסייה, משקי בית ומשפחות, חינוך והשכלה, תעסוקה ואבטלה, עוני ומשאבים כלכליים, תנאי דיור, בריאות, ביטחון ובטיחות, ופנאי וצריכת תרבות.

2. אופן הבחירה של נושאים ואינדיקטורים

מטרת הדו"ח היא לבחון את מצב הרווחה ותנאי החיים בחברה, ואת זיקתם ליעדים של מדיניות חברתית. שלבי בניית מערך האינדיקטורים מוצגים להלן.

בחירת תחומי התוכן – הדו"ח החברתי כולל תחומים נבחרים מתוך המסגרת הכוללת של חיי הפרט והחברה, הקשורים אלה באלה בקשרי גומלין. במקרים רבים רמת משאבים מסוימת בתחום אחד קשורה עם רמת המשאבים או עם מצבו של הפרט בתחומים אחרים.

במוקד הדו"ח מוצגים תחומי החיים המייצגים באופן כולל את מצב הרווחה הפיזי, הכלכלי, והחברתי ואת תנאי החיים של הפרטים בחברה. רובם מומלצים על ידי ארגון Eurostat, וחלקם מופיע בדו"חות חברתיים של מדינות מפותחות. מכאן שבחירתם של תחומים אלה מאפשרת השוואה סטטיסטית של תנאי החיים של האוכלוסייה בישראל עם אלה של מדינות אחרות.

מיפוי יעדי מדיניות – האינדיקטורים החברתיים צריכים לשקף רווחה חברתית. לכן, הנושאים השונים בכל תחום תוכן נבחרו תוך התייחסות ליעדיה של המדיניות הנוכחית כלפי מצב הרווחה ותנאי החיים בתחום וכלפי פערים בחברה. בכל תחום תוכן אותרו ומופו יעדים חברתיים כלליים.

איתור תחומי עניין - עבור כל יעד פורטו הנושאים ותחומי העניין הקשורים אליו. תחומי העניין הם משני סוגים עיקריים: 1. אמצעים, 2. תוצאות. תחומי עניין של תוצאות מבטאים רווחה ומצב חברתי, ותחומי עניין של אמצעי המערכת (השקעה, היצע שירותים וצריכתם), מבטאים ניסיון להשיג את יעדי המדיניות.

בחירת אינדיקטורים – בחירת האינדיקטורים התבססה על שני סוגי קריטריונים – תוכניים וטכניים. הקריטריונים התוכניים כללו: התאמת האינדיקטור למדידת מצב נוכחי שיש בו עניין חברתי, התייחסות למידת ההתקדמות לקראת היעדים בתחומי העניין המוגדרים, יכולת למדוד השקעות חברתיות. נכללו גם אינדיקטורים נוספים שמקובלים בעולם ושמומלצים על ידי גופים בין-לאומיים.

האינדיקטורים שנבחרו על פי קריטריונים תוכניים סוננו בהמשך באמצעות הקריטריונים הטכניים הבאים: יכולת לבטא תופעות שאותם מעוניינים למדוד, רגישות לשינויים חברתיים ולאירועים בולטים בחיי האוכלוסייה, מקור מידע מהימן בעל נתונים המבוססים על דיווחים מלאים ובדוקים, שמוגשים בפורמט אחיד לאורך זמן, קיומו של דיווח שנתי רציף לאורך זמן.

סיווג לפי מאפיינים של קבוצות אוכלוסייה – כל אינדיקטור הוגדר עבור כלל האוכלוסייה ועבור קבוצותיה השונות, לפי מאפיינים דמוגרפים, חברתיים וכלכליים. המאפיינים הדמוגרפים, כגון מין, גיל ודת, משמשים לאיתור קבוצות אוכלוסייה בעלות מידה שונה של נגישות למשאבים חברתיים-כלכליים ומצביעים על מידה של הדרה חברתית. לעומתם, המאפיינים החברתיים והכלכליים, כגון רמת הכנסה ורמת השכלה, משמשים כאינדיקטורים בפני עצמם למדידה של רמת הרווחה, בנוסף להשפעתם על תחומי חיים אחרים.

השוואה בין-לאומית של אינדיקטורים נערכה עם מדינות מערביות החברות בארגון לשיתוף פעולה ופיתוח כלכלי (OECD), שהציגו נתונים עבור שנת ההשוואה.

תקופת התייחסות בדו"ח הנוכחי היא, כאמור, לשנים 1990-2003, אם כי עבור חלק מהאינדיקטורים לא היה מידע זמין לכל השנים הללו.

המקורות לחישוב האינדיקטורים – חישוב האינדיקטורים התבסס בדרך כלל על נתונים שנאספו וסוכמו ביחידות השונות של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. במקרים מסוימים התבסס החישוב על נתונים ממקורות אחרים. מקורות נוספים אלה צוינו בצמידות לאינדיקטורים שחושבו על פיהם. בתרשימים ובלוחות שימשו המונחים כפי שהופיעו במקור לנתונים.

בדו"ח זה נוספו נתונים רבים מתוך הסקר החברתי. הסקר החברתי נערך לראשונה בשנת 2002, מטרתו לספק מידע על רווחת האוכלוסייה הקבועה בישראל ועל תנאי חייה. הסקר בודק גם את עמדותיו של הציבור בישראל לגבי היבטים שונים של חינוך, ומספק נתונים סובייקטיביים בנוסף על הנתונים האובייקטיביים הקיימים.